Oświadczenie złożone
przez senatora Wadima Tyszkiewicza
w dniu 10 września 2026 r.

Oświadczenie skierowane do ministra sprawiedliwości, prokuratora generalnego Waldemara Żurka oraz do ministra finansów i gospodarki Andrzeja Domańskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Mając na uwadze trwające prace nad nowelizacją ustawy o skardze na przewlekłość postępowania (projekt UD227), chciałbym zwrócić uwagę na istotną lukę systemową, która w sposób nieuzasadniony pozbawia obywateli fundamentalnego prawa do sądu.

Obecne przepisy oraz praktyka ich stosowania wyłączają spod niezawisłej kontroli sądowej postępowania przygotowawcze w sprawach o przestępstwa i wykroczenia skarbowe, które prowadzone są przez finansowe organy postępowania przygotowawczego (m.in. naczelników urzędów skarbowych i celno-skarbowych). W konsekwencji organy stosujące prawo uznają, że ustawa chroni przed przewlekłością wyłącznie w sprawach prowadzonych lub nadzorowanych przez prokuratora.

Problem ten jest szczególnie rażący w świetle wielokrotnie piętnowanej przez sądy administracyjne praktyki instrumentalnego wszczynania postępowań karnych skarbowych. Służą one często jedynie zawieszeniu biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych. W takich sytuacjach obywatel latami pozostaje w stanie oskarżenia bez realnie toczących się czynności procesowych, a system prawny nie daje mu żadnego skutecznego mechanizmu, by zaskarżyć opieszałość państwa w zakresie realizacji jego prawa do niezawisłego sądu.

Podczas konsultacji projektu UD227 rzecznik praw obywatelskich słusznie postulował objęcie ustawą postępowań skarbowych. Postulat ten odrzucono, tłumacząc to odmiennością ustrojową organów administracji rządowej. Jest to argument chybiony. O konieczności zastosowania gwarancji wynikających z Konstytucji RP i europejskiej konwencji praw człowieka decyduje represyjny charakter postępowania i jego wpływ na życie obywatela, a nie przynależność organu do konkretnego pionu władzy. Tzw. autonomiczne instrumenty wewnątrzadministracyjnego nadzoru nie spełniają standardów skutecznego środka odwoławczego.

Wobec powyższego apeluję do Pana Ministra o rozważenie i pilne przygotowanie rozwiązań systemowych, które uzupełnią zakres przedmiotowy projektu UD227 (lub będą stanowić odrębną inicjatywę legislacyjną) o postępowania karne skarbowe prowadzone przez finansowe organy postępowania przygotowawczego.

Jestem przekonany, że objęcie postępowań karnych skarbowych sądową kontrolą w zakresie przewlekłości zrealizowałoby prawo jednostki do sprawiedliwego procesu i znacząco ograniczyło nadużycia kompetencji przez organy administracji skarbowej.

Z poważaniem
Wadim Tyszkiewicz
senator RP